

Khoa kinh tế học
ĐH Kinh tế quốc dân
GIÁO TRÌNH MÔN KINH TẾ HỌC VI MÔ
Chương 3: Lý thuyết người tiêu dùng
Thạc sĩ: Nguyễn Thị Thu

Ch YEng III: Lý thuy t ng Y i tiêu dùng

I. Lý thuy t v l i ích

II. L a ch n s n ph m và tiêu dùng t i Yu

I. Lý thuyết về lợi ích

1. Một số vấn đề cơ bản

2. Lý thuyết về lợi ích

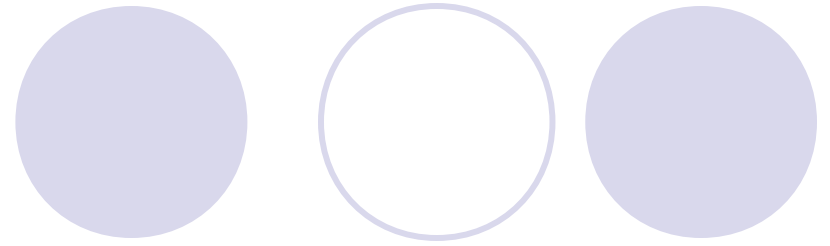
3. Lựa chọn sp và

TD tối ưu

Một số vấn đề cơ bản

- TIÊU DÙNG
- HỘ GIA ĐÌNH
- MỤC TIÊU CỦA NGƯỜI TD
- HẠN CHẾ NGÂN SÁCH CỦA NGƯỜI TD
- LÝ THUYẾT TD

TIÊU DÙNG

Là hành động nhằm thỏa mãn những nguyện vọng, trí tưởng tượng, và các nhu cầu về tình cảm, vật chất thông qua việc mua sắm và SD (chủ yếu nhằm thỏa mãn td cá nhân)

Hộ gia đình

các hộ gia đình

- gia vào thị trường H^2 tiêu dùng
  - + SD các SP, DV do thị trường cung cấp
  - + QĐ TD loại H^2 nào?
- gia vào thị trường các yếu tố
  - + chủ thể SD các nguồn lực sx-XH
  - + QĐ SD loại nguồn lực nào?

MỤC TIÊU CỦA NGƯỜI TD

- Người TD đều muốn tối đa hóa lợi ích với $I = \text{const}$
- Giả định lợi ích là có thể lượng hóa được

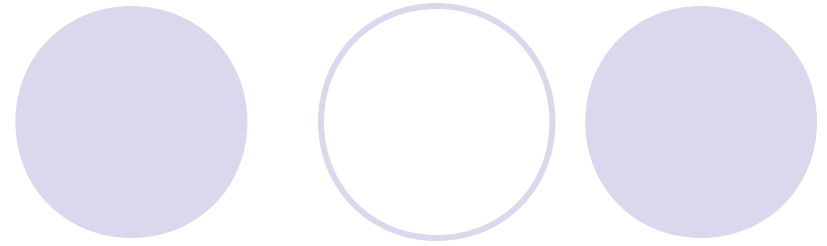
đơn vị đo được biểu thị bằng 1 đơn vị tưởng tượng là Utils

HẠN CHẾ NGÂN SÁCH CỦA NGƯỜI TD

- Đã trình bày ở chương 1

LÝ THUYẾT TD

- Thông qua việc mua sắm thực tế, người TD đã bộc lộ sở thích ưa thích nhất của họ
- Với 1 QĐ hợp lý, trên cơ sở
lượng $I = \text{const} \Rightarrow TU_{\text{MAX}}$
- Dự đoán phản ứng của người TD khi thay đổi
  - cơ hội
  - I

1. Một số khái niệm cơ bản

- Lợi ích (U):

Là sự thỏa mãn, hài lòng do tiêu dùng hàng hóa hoặc dịch vụ đem lại.

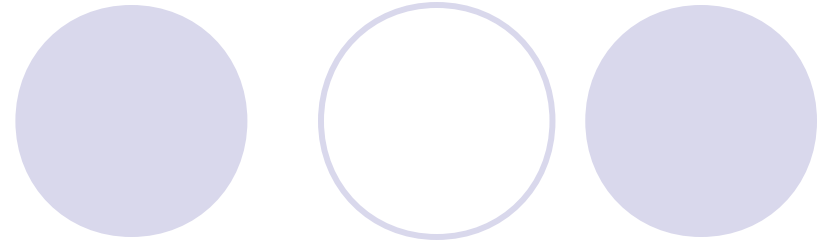
- Tổng lợi ích (TU)

Là tổng thể sự thỏa mãn hoặc hài lòng thu được khi tiêu dùng toàn bộ hàng hóa hoặc dịch vụ mang lại.

II. LÝ THUYẾT LỢI ÍCH

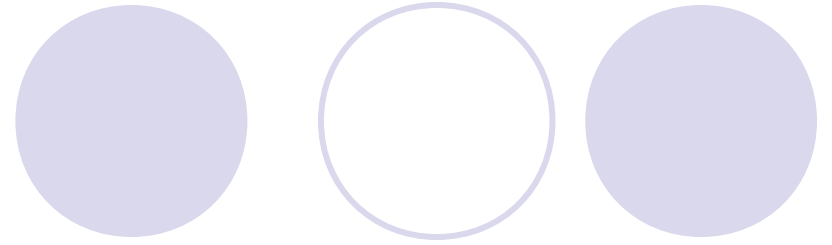
- Các giả định
- U, TU, MU
- QL MU giảm dần

Các giả định

- Tính hợp lý
- Lợi ích có thể đo được
- Tính TU

Tính hợp lý

Người TD có tiền
là tối đa hóa lợi ích

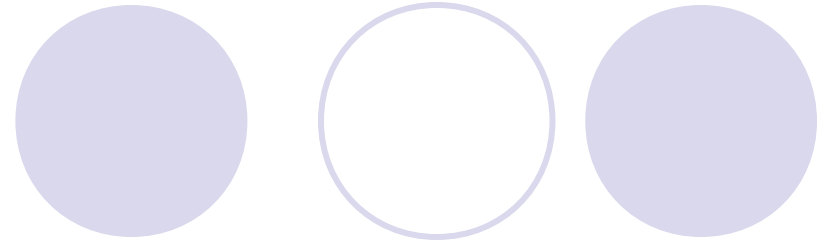
Lợi ích có thể đo được

- Người TD gán cho mỗi H2 hoặc mỗi kết hợp H2 một con số đo độ lớn về lợi ích tương ứng
- Vd: ăn phở + quẩy
- Tính TU

TÍNH TU

TU phụ thuộc vào
số lượng H^2 mỗi loại
mà người TD sử dụng

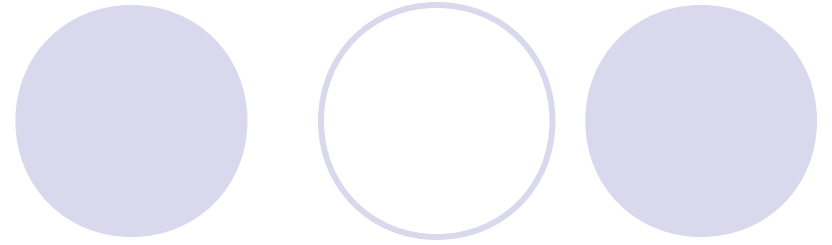
Lợi ích (U):

Là sự thỏa mãn, hài lòng
do tiêu dùng hàng hóa hoặc
dịch vụ đem lại.

Tổng lợi ích (TU)

Là tổng thể sự thỏa mãn hoặc hài lòng thu được khi tiêu dùng toàn bộ hàng hóa hoặc dịch vụ mang lại.

Lợi ích cận biên (MU)

Phản ánh mức lợi ích tăng thêm khi tiêu dùng thêm một đơn vị hàng hóa hay dịch vụ

$$MU = \Delta TU / \Delta Q$$

TU là hàm liên tục $MU = dTU/dQ$
 $= TU'$

TU là hàm rời rạc $MU_i = TU_i - TU_{i-1}$

Quy luật lợi ích cận biên giảm dần

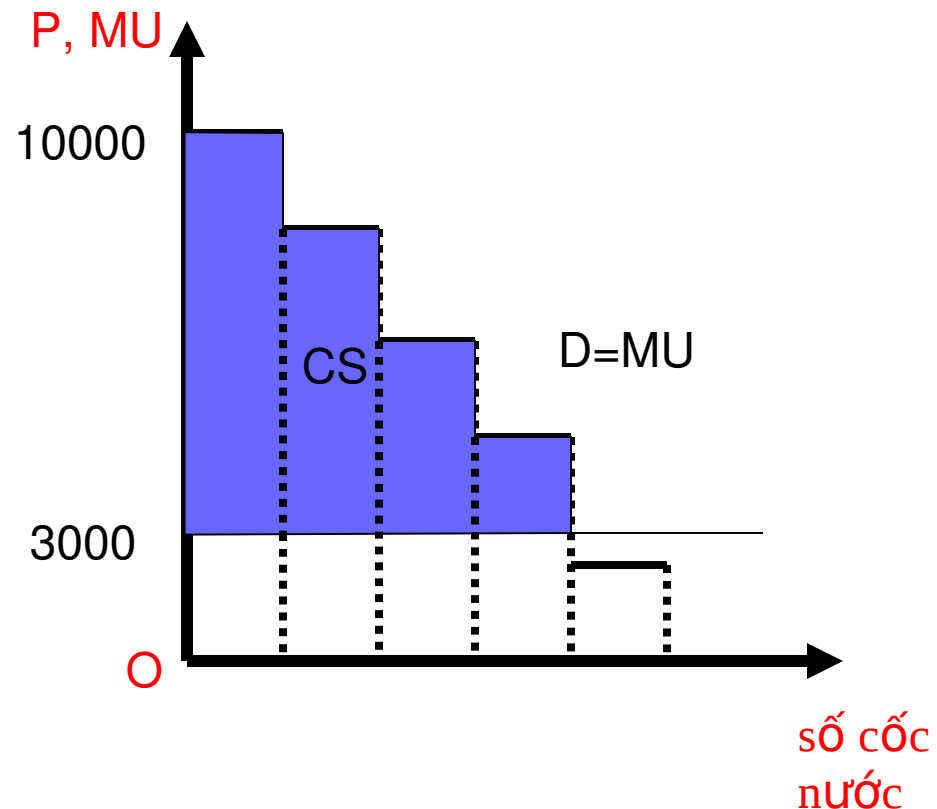
- Nd: Nếu cứ tiếp tục tăng dần lượng tiêu dùng một loại hàng hóa nào đó trong 1 khoảng thời gian nhất định, thì tổng lợi ích sẽ tăng nhưng với tốc độ chậm dần, còn lợi ích cận biên luôn có xu hướng giảm đi

Thặng dư tiêu dùng

- Ví dụ: giá của một cốc nước là 3000 VND, 1 ng TD như sau

Cốc thứ: 1 2 3 4 5 6

MU: 10 6 3 1 0 -0,5

Ví dụ

Q	TU	MU
1	10	10
2	16	6
3	19	3
4	21	1
5	22	0
6	22	-0,5
7	21,5	- 0,15

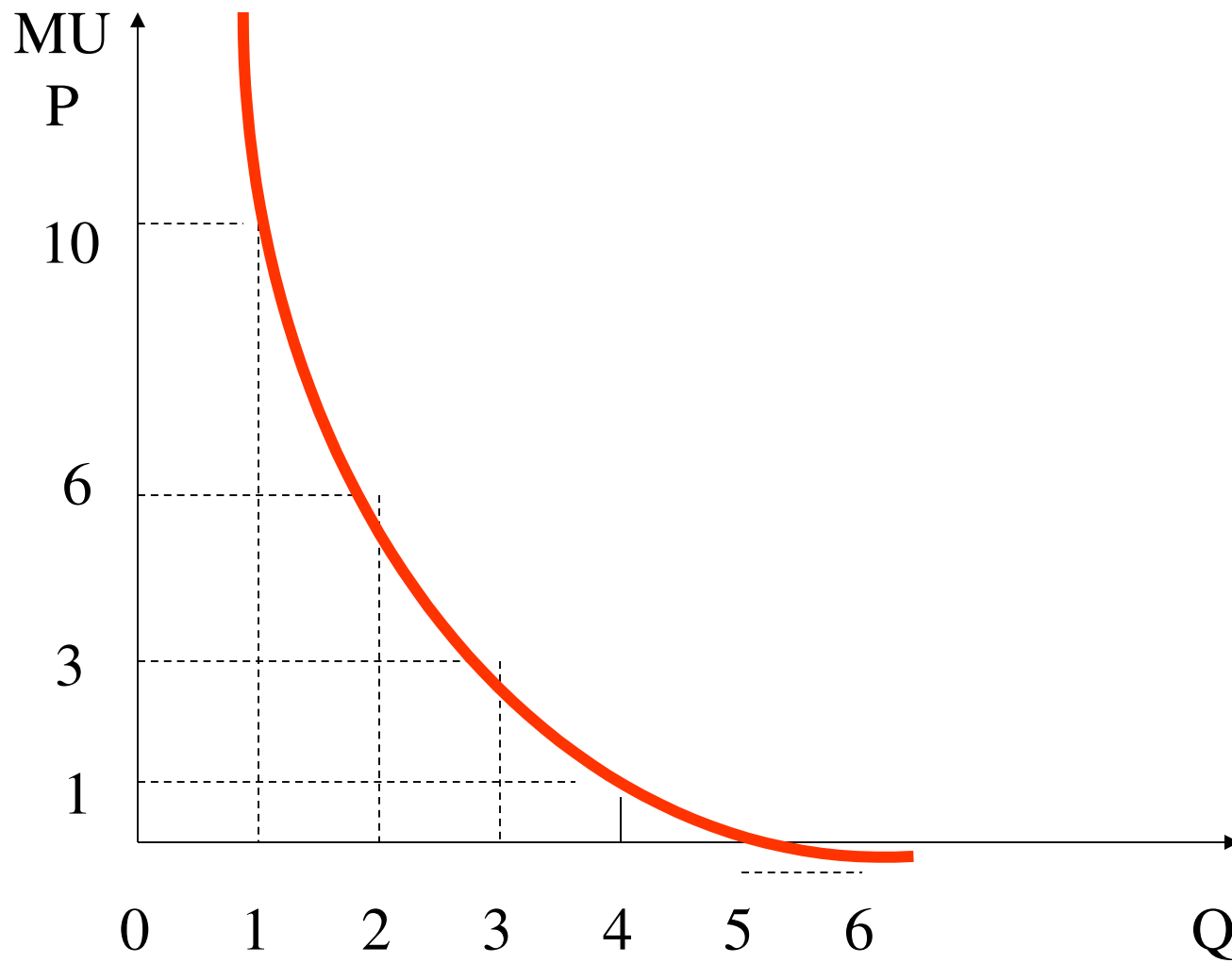
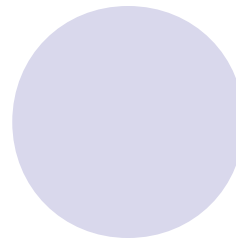
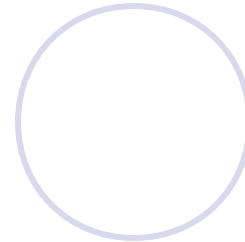
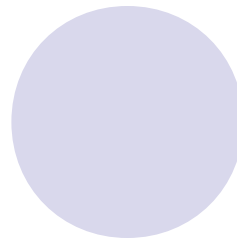
Hành vi hợp lý
của người TD

MU > 0 , $\uparrow$ TU, $\uparrow$ Q
MU > P, (P: giá H²)
MU = P, TU_{MAX}, Q*

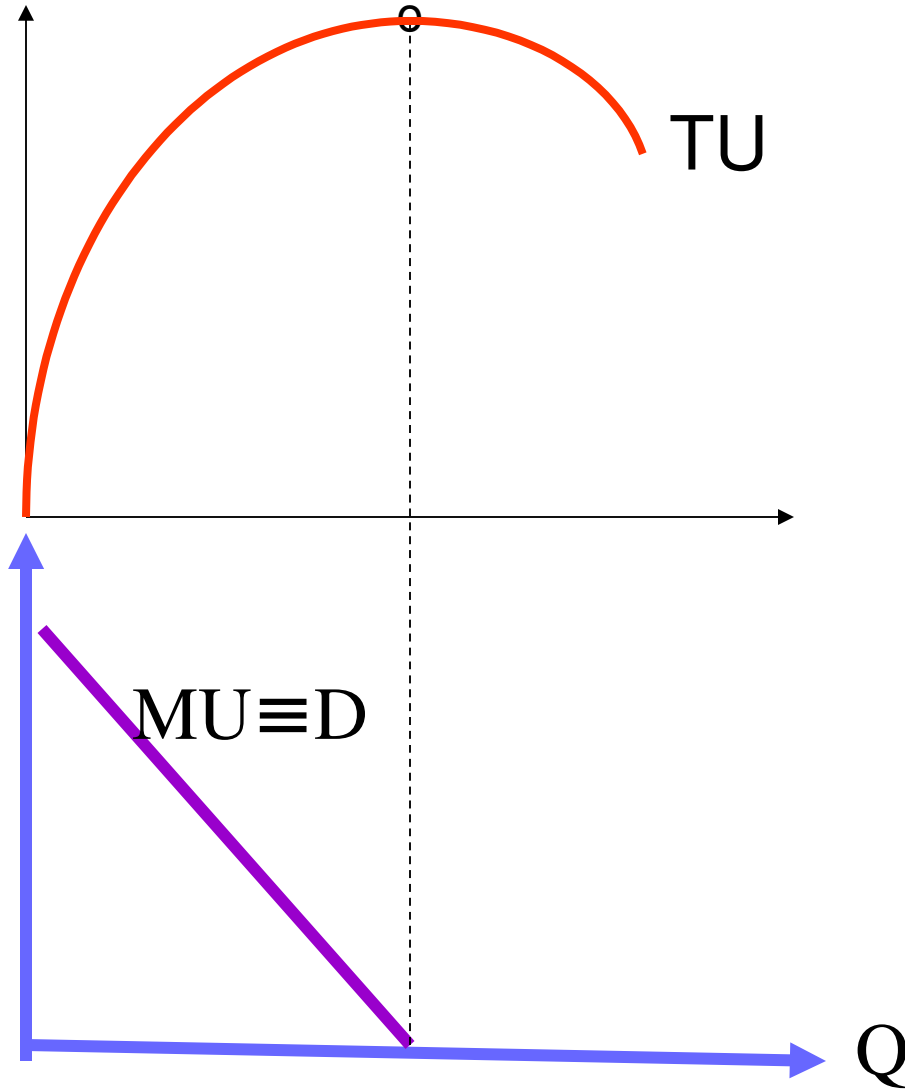
MU = 0, TU_{MAX}, Q*

MU < 0, TU $\uparrow$, $\downarrow$ Q

ĐỒ THỊ: MU↓

Đồ thị đường cầu dốc xuống và TU

Giải thích đường cầu dốc xuống

- MU của hàng hóa DV TD càng lớn thì ngTD sẵn sàng trả giá cao hơn
- MU giảm thì sự sẵn sàng chi trả cũng giảm đi.
- Dùng P đo MU, $P \equiv D$, $MU \downarrow \Rightarrow D \downarrow$
 $\Rightarrow$ đường D nghiêng xuống về phía phải
- tiết chế hvi của ngTD
  - chỉ TD khi $MU \geq 0$ (H^2 miễn phí), $MU \geq P$
  - lẽ ra TD khi $MU < 0$, $MU < P$ (có lẽ là H^2)

Thặng dư tiêu dùng

khái niệm: CS là phần lợi của người tiêu dùng được hưởng dôi ra ngoài cái giá phải trả

- CS/ 1đvsp: phản ánh sự chênh lệch giữa lợi ích của người tiêu dùng một đơn vị hàng hóa nào đó(MU) với giá bán của nó

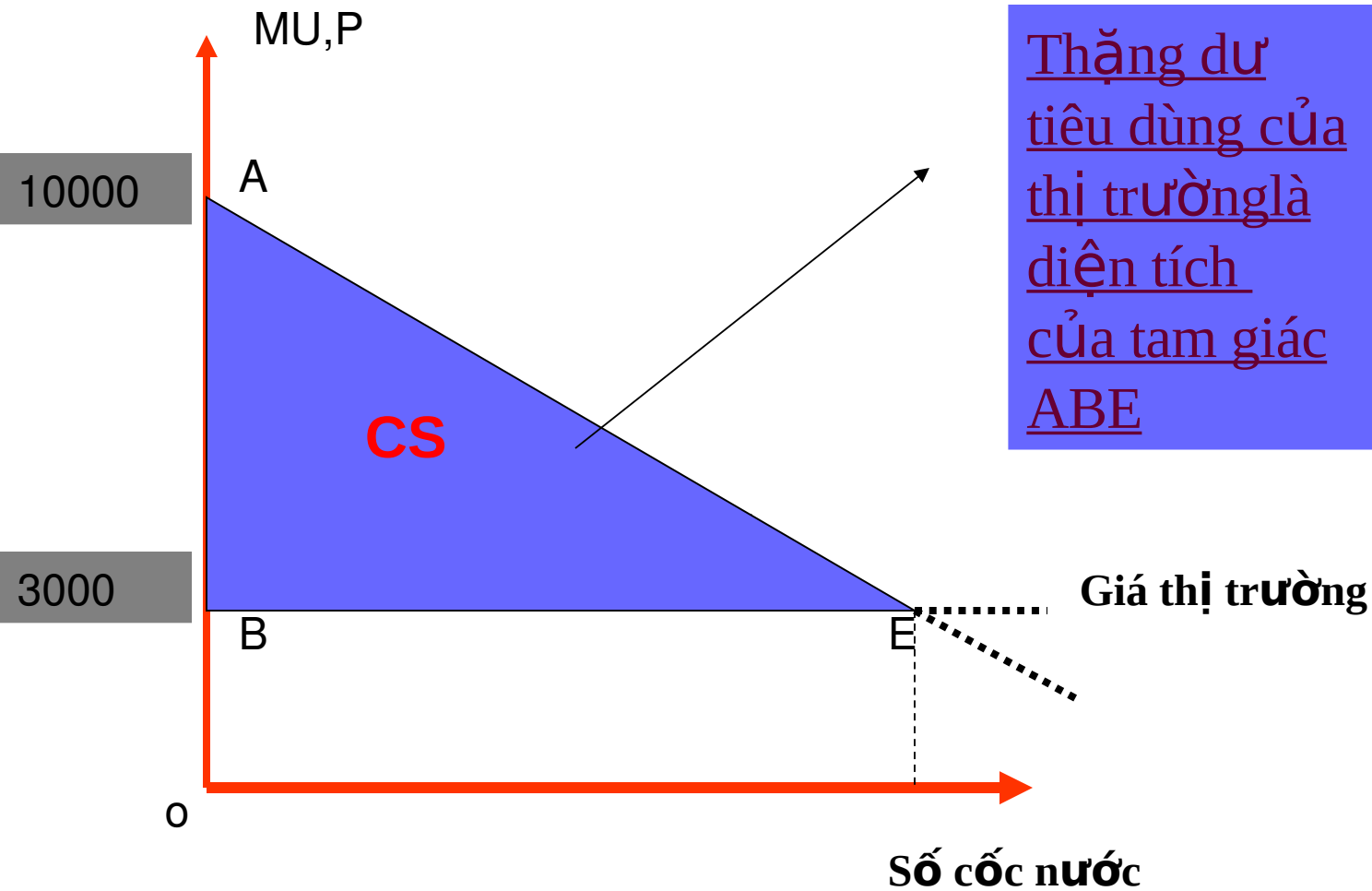
$$CS/1đvsp = MU - P$$

- CS/ toàn bộ sp: phản ánh sự chênh lệch giữa tổng lợi ích thu được với tổng chi tiêu để đạt tổng lợi ích đó

$$CS/ \text{toàn bộ sp} = TU - TE$$

$$= dt \Delta \text{ dưới cầu}/P$$

Thặng dư tiêu dùng của toàn bộ thị trường

II. TỐI ĐA HÓA LỢI ÍCH

- Lý do: quy luật khan hiếm
  - Mđ: $(TU_{MAX})_{TV}$
- } => Lựa chọn
- Lựa chọn TD tối ưu: giải 2 btoán
    1. $I = \text{const}$
    2. $TU = \begin{cases} \text{const} \\ I_{MIN} \end{cases}$
- Nguyên lý của sự lựa chọn
  - Người lựa chọn có lý trí bình thường

Nguyên lý của sự lựa chọn

- $v \times \text{cả TU} = \sum \text{MU} \Rightarrow$ nếu cở cả MU/1 đv tiền
tổ lớn hơn $\Rightarrow$ TU lớn hơn với $I = \text{const}$
- nguyên tắc: chọn TD loại SP nọ cả
 $[\text{MU}/P]_{\text{max}}$
- $v \times \text{MU}$ giảm dần $\Rightarrow$ quy trình chọn
 $[\text{MU}/P]_{\text{max}} \Rightarrow$ chọn c, c loại SP $\neq$ nhau cho
Rõn khi hết I thì $\times [\text{MU}/P]$ của c, c loại H2 sẽ
tiến dần Rõn b»ng nhau
- $\Rightarrow$ §K c©n b»ng lý thuyết:

$$[\text{MU}_v/P_v] = [\text{MU}_v/P_v] = \dots = [\text{MU}_n/P_n]$$

1 số giả thuyết về sở thích ng TD

- Sở thích mang tính ưu tiên
tốt > không tốt, đẹp > không đẹp
- Sở thích mang tính bắc cầu
 $A > B, B > C \Rightarrow A > C$
- Sở thích mang tính nhất quán
 $A > B$ thì khi đã có A không bao giờ thích B
- Người TD luôn luôn thích nhiều H^2 hơn ít

CÂN BẰNG CỦA NGƯỜI TIÊU DÙNG

- Cách tiếp cận lợi ích đo được
(*lý thuyết lợi ích*)

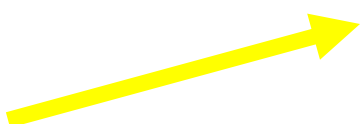

Cách tiếp cận lợi ích đo được

Ví dụ: 1 người có $I = 21$ ngàn đồng dùng để chi tiêu cho hai loại hàng hóa X (mua sách) và Y (tập thể thao) trong 1 tuần với giá của x là $P_x = 3$ nghìn/ 1 quyển, giá của Y là $P_y = 1,5$ nghìn/1 lần tập

Hàng hóa X, Y	1	2	3	4	5	6	
TU_x	18	33	45	54	60	63	
TU_y	12	21	27	30	31,5	31,5	

Chọn mua hàng hóa nào

Chỉ quan tâm đến lợi ích

Mua hàng hóa X

Quan tâm cả giá và lợi ích

Mua X hay Y?

Lợi ích cận biên trên 1 đồng chi tiêu

X	TU_X	MU_X	MU_X/P_X	Y	TU_Y	MU_Y	MU_Y/P_Y
1	18	18	6	1	12	12	8
2	33	15	5	2	21	9	6
3	45	12	4	3	27	6	4
4	54	9	3	4	30	3	2
5	60	6	2	5	31,5	1,5	1
6	63	3	1	6	31,5	0	0
				7			

Lựa chọn tiêu dùng

Áp dụng nguyên tắc Max (MU/P)

1. Lần thứ 1: tập thể thao vì $MU_X/P_X = 8$
2. Lần thứ 2: mua sách, tập t² vì $MU_X/P_X = MU_Y/P_Y = 6$
3. Lần thứ 3: mua sách vì $MU_X/P_X = MU_Y/P_Y = 5$
4. Lần thứ 4: mua sách, tập t² vì $MU_Y/P_Y = MU_X/P_X = 4$
5. Lần thứ 5: mua sách vì $MU_X/P_X = 3$
6. Lần thứ 6: mua sách, tập t² vì $MU_Y/P_Y = MU_X/P_X = 2$

➔ và vừa tiêu hết số tiền là 21 nghìn

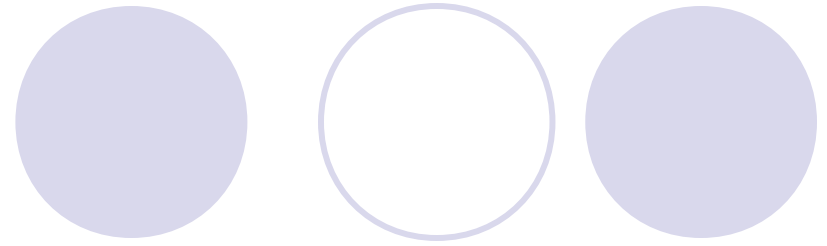
Vậy lựa chọn TD tối ưu thỏa mãn điều kiện cân bằng $MU_Y/P_Y = MU_X/P_X = 2$ và $XP_X + YP_Y = I$, là $X = 5, Y = 4$

2. Lợi ích có thể so sánh

Cách tiếp cận *phân tích đường bàng quan và ngân sách*

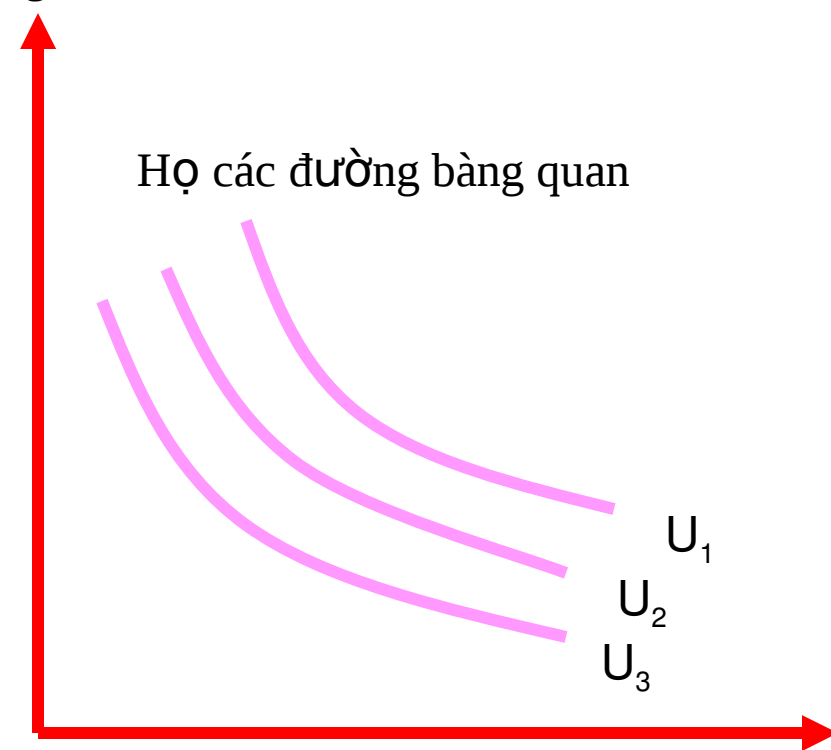
- *Đường ngân sách*
- *Đường bàng quan*

Đường bàng quan

- Kn: đường IC biểu thị các kết hợp khác nhau của hai H² mang lại cùng một mức U
  - t/c: + đường IC nghiêng xuống phải
- + Đường IC là đường cong lồi so với gốc tọa độ
- $$MRS_{X/Y} = -dY/dX = MU_X/MU_Y$$
- + Đường IC càng xa gốc tọa độ thể hiện U thu được càng cao

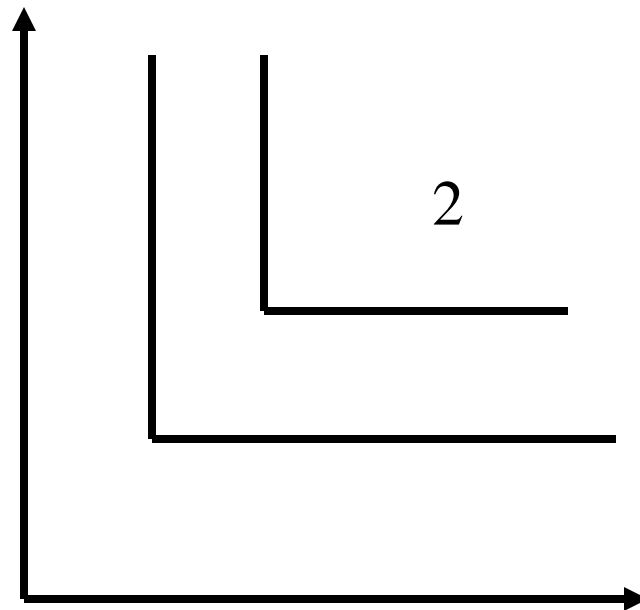
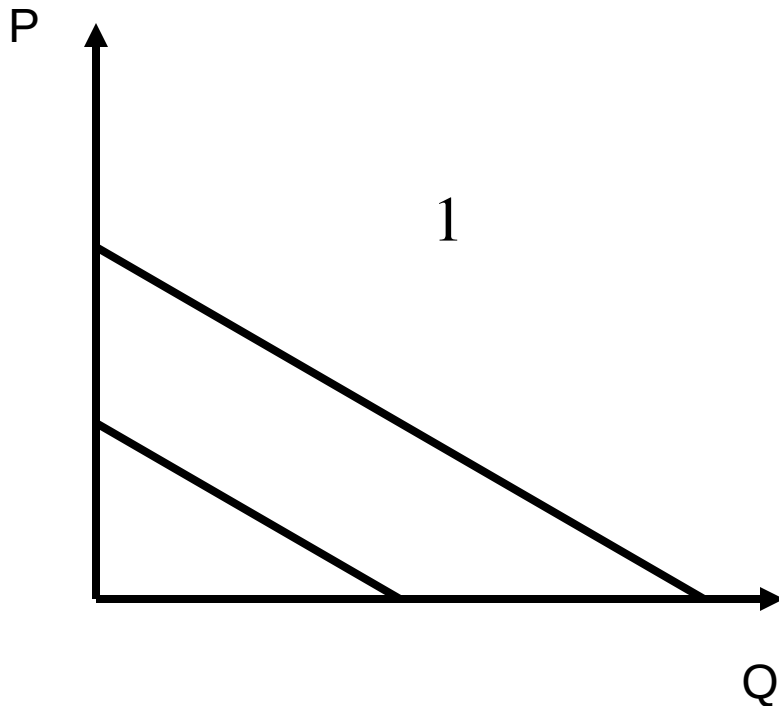
Hàng hóa Y

Hàng hóa X

CÁC DẠNG ĐẶC BIỆT ĐƯỜNG IC

1. Hàng hóa thay thế
2. hàng hóa bổ sung

Đường IC nghiêng xuống về phía phải

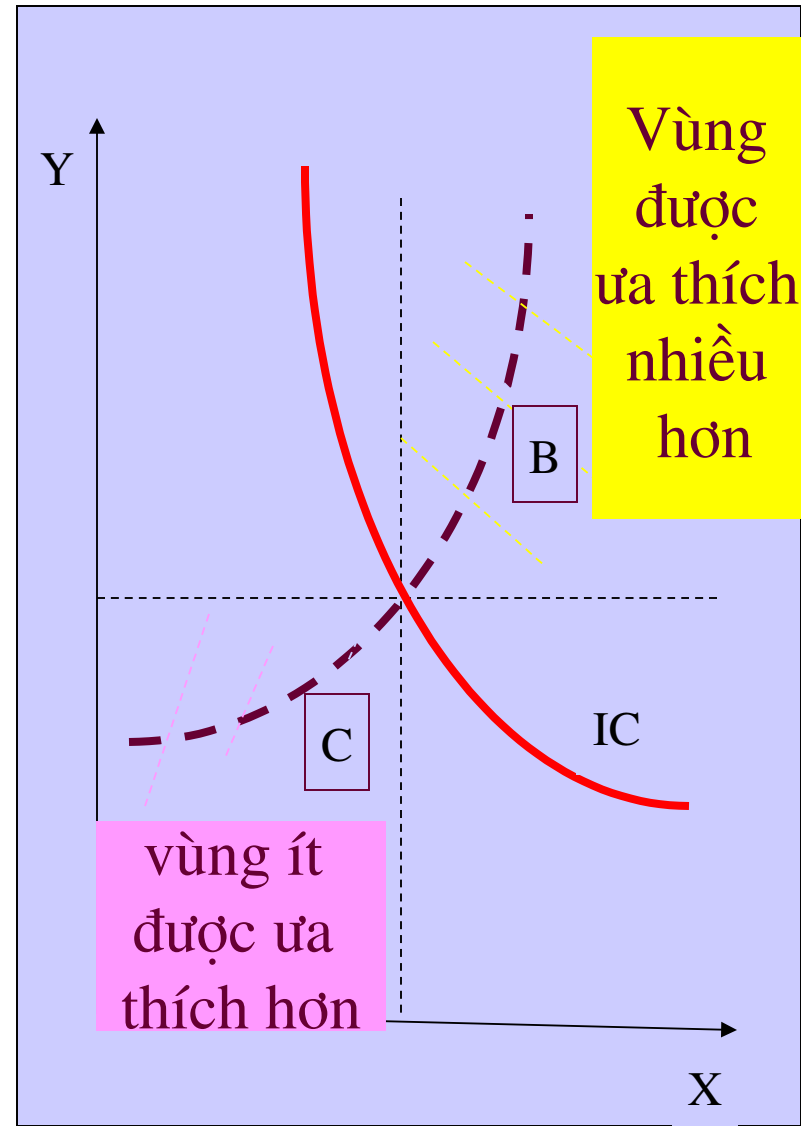
CM: gs đường IC
nghiêng lên

- theo kn: $U_B = U_C$
- theo gt về sở thích
ng TD

$$U_B > U_C$$

⇒ Vô lý

KL: đường IC nghiêng

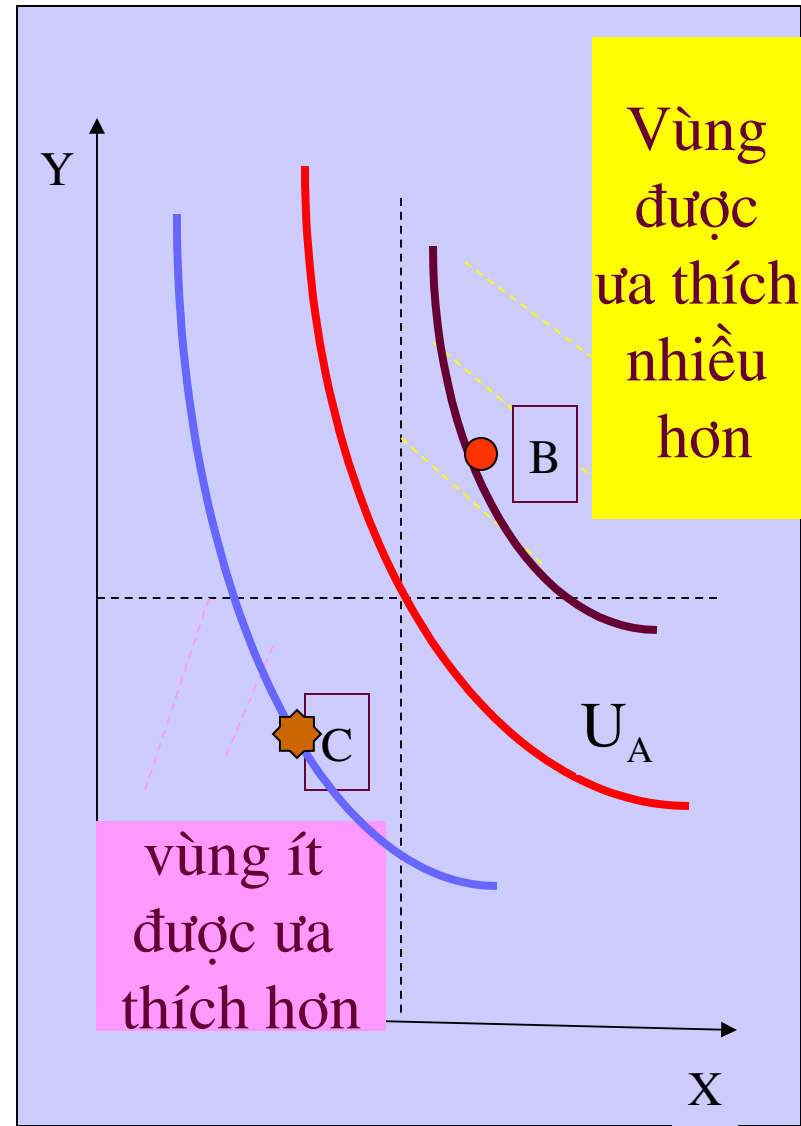

Đường IC khác nhau $\Rightarrow$ U khác nhau

CM: đường IC càng xa gốc tọa độ $\Rightarrow$ U càng lớn

theo gt về sở thích người TD

$$U_B > U_A > U_C$$

Các đường IC không cắt nhau

CM:gsđường IC cắt nhau

○ theo kn: $U_B = U_A$

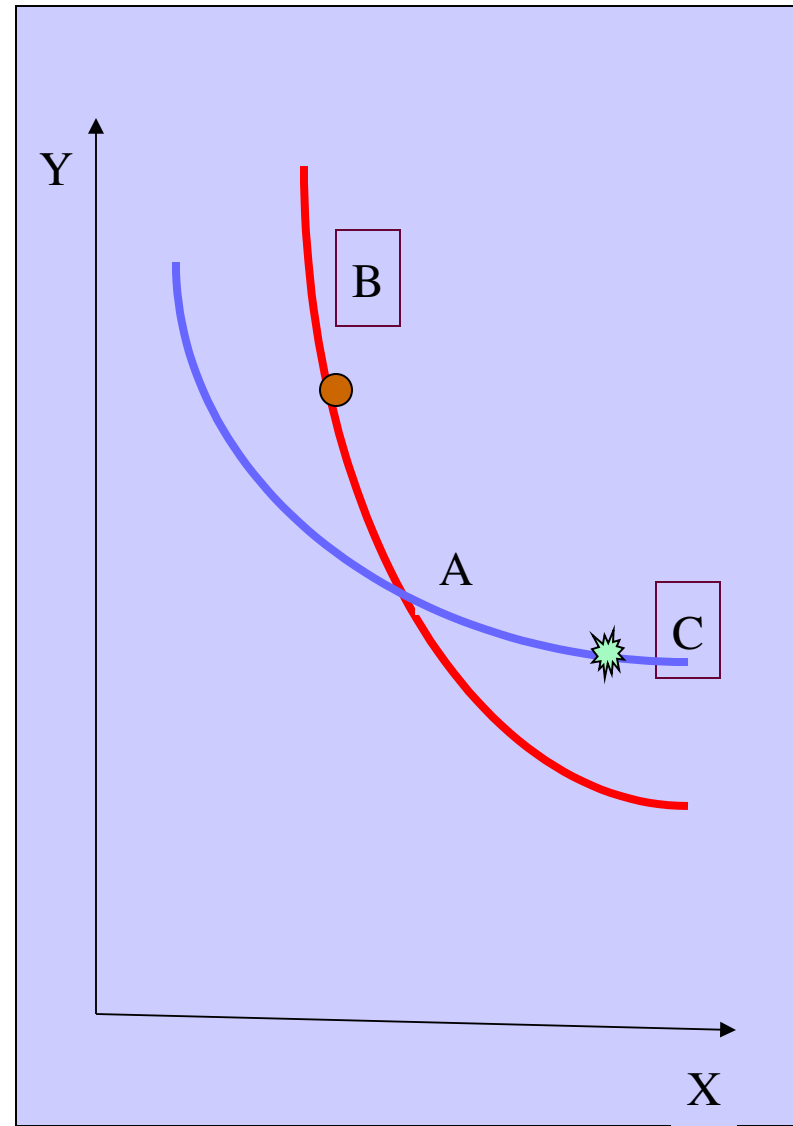
$$U_C = U_A$$

$$\Rightarrow U_B = U_C$$

○ theo t/c 2: $U_B \neq U_C$

$\Rightarrow$ Vô lý

KL:đường IC không

Lựa chọn tiêu dùng tối ưu

- Kết hợp đường bàng quan và ngân sách:

$$\begin{cases} I = \text{const} \\ TU \Rightarrow \max \end{cases}$$

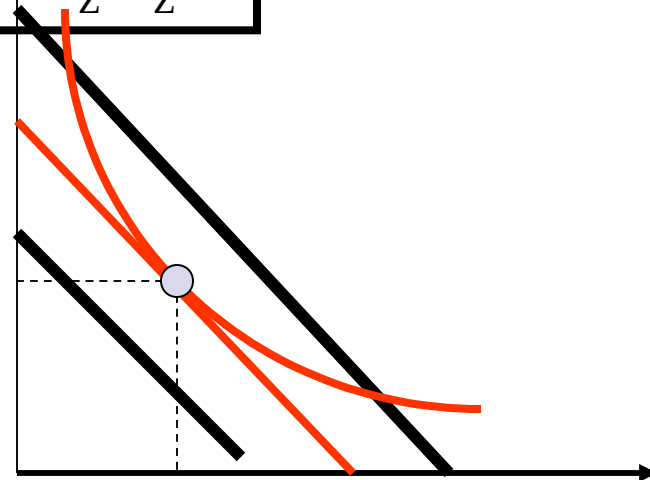
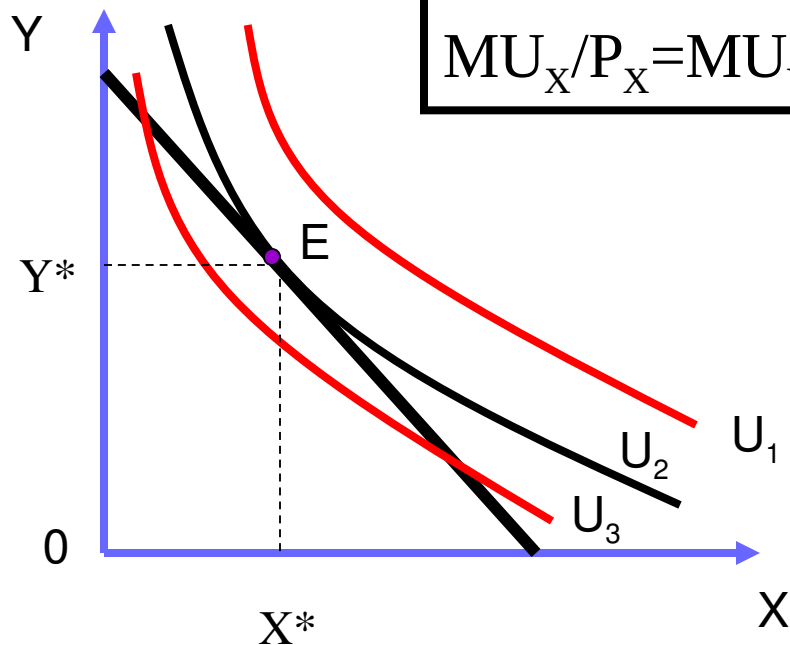
$$P_X/P_Y = MU_X/MU_Y$$

$$\text{Hay, } MU_X/P_X = MU_Y/P_Y$$

Áp dụng cho thị trường tổng quát:

$$MU_X/P_X = MU_Y/P_Y = \dots MU_Z/P_Z$$

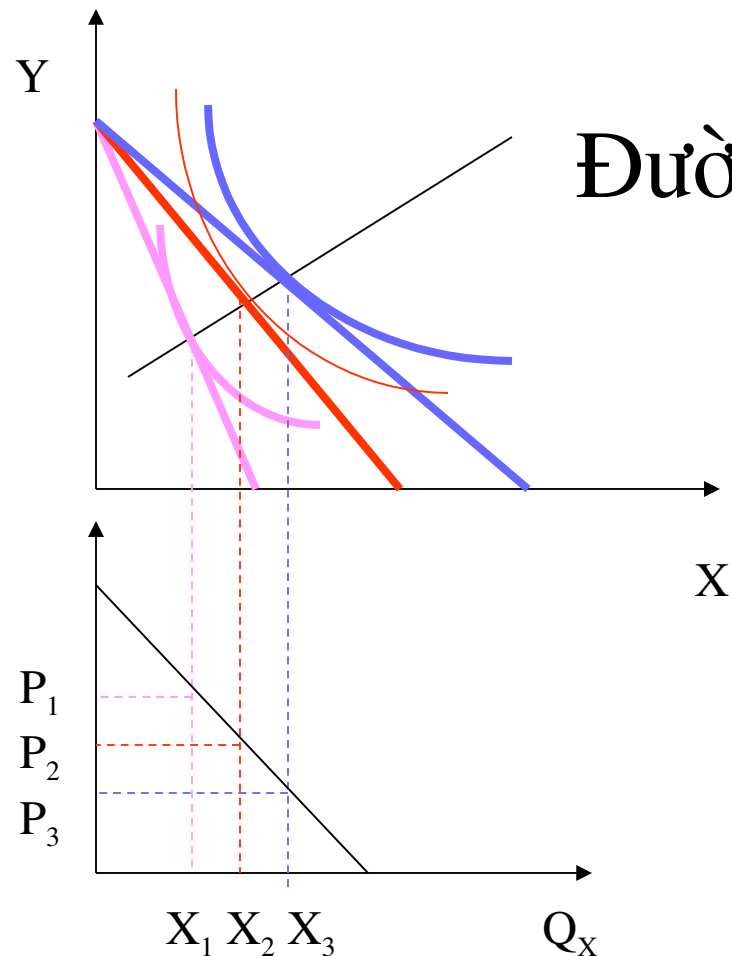
$$\begin{cases} TU = \text{const} \\ I \Rightarrow \min \end{cases}$$

Cách XĐ đường cầu

- Cách XĐ đường D bằng đường IC

Đường TD giá cả

$I, P_Y = \text{const}, P_X \downarrow$

$\Rightarrow$ đường I xoay ra ngoài

Tập hợp tất cả các điểm CB

$\Rightarrow$ đường TD giá cả